

Posudek vedoucího bakalářské práce

Yulia Yakubenkova

**Образ «маленького человека»
в творчестве Н. В. Гоголя
и А. П. Платонова**

Ústav východoevropských studií FFUK Praha 2018, 62 s., rkp.

Bakalářská práce Julji Jakubenkové je věnována obrazu malého člověka v tvorbě N. V. Gogola a A. P. Platonova. Tvoří ji tři velké kapitoly. V první se autorka vyrovnává s konceptem malého člověka v pojetí ruské literární vědy. Poté přechází k aplikaci tohoto konceptu na vybraná díla N. V. Gogola (druhá kapitola) a A. P. Platonova (třetí kapitola). Práce dále obsahuje stručný úvod, závěr a bibliografii.

Koncept malého člověka je nedílnou součástí charakterologického aparátu při práci s ruskou klasickou literaturou (podobně jako například zbytečný člověk). Tento koncept je natolik tradiční, že se stal součástí školního učiva a jeho prizmatem jsou uchopovány některé klíčové texty ruských spisovatelů (kromě Gogola také Puškina, Dostojevského a některých dalších). Jako každý podobný koncept postupem času nejen zdomácněl, ale stal se také schématem vnímaným apriorně a nekriticky. Pokud je aplikován pouze na korpus textů období kritického realismu vycházejícího z Puškina a Gogola a ovlivněného ideovým působením Bělinského naturální školy, lze jej přijímat relativně bez výhrad. Je-li jeho působnost rozšiřována za tyto hranice, hrozí, že se z něj stane klišé, které namísto hlubšího pochopení některých děl přinese jejich dezinterpretaci.

Bakalářská práce je věnována snaze prověřit oprávněnost aplikace konceptu malého člověka na literaturu 20. století, konkrétně na dílo Andreje Platonova. Její první kapitola se zaměřuje na polemiku se školní a akademickou tradicí studia postavy malého člověka. Je zjevné, že tradiční pojetí má své rozporuplné a zjednodušující momenty. Autorka na ně v textu poukazuje a předkládá alternativní varianty uchopení konceptu. Na závěr pak nabízí vlastní vymezení pojmu (vlastnosti postavy malého člověka) i poněkud pozměněný okruh děl, kde se tato postava vyskytuje. Část věnovaná Gogolovi přináší polemiku s vybraným okruhem vykladačů díla tohoto autora. Autorka se vyrovnává například s Bělinským, Dobroljubovem, Šklovským, Tyňanovem, Nabokovem, Bočarovem a v polemice s těmito autory postupně nachází vlastní pojetí „gogolovského podtypu“ malého člověka. Co poněkud postrádáme, je sám Gogol: jeho vlastní pojetí postav jeho děl, jeho vztah k „malým lidem“, kontext jeho díla. Práce tak má poněkud „metaliterární“ ráz. Tento přístup se opakuje i v kapitole věnované Platonovovi. Zde autorka především prověřuje, je-li možné koncept gogolovského typu malého člověka aplikovat alespoň na vybraná Platonovova díla. Opět zde však zůstává stranou sám Platonov a polemika je vedena pouze s vybranými texty literárněvědného zaměření. Přesto se autorce podařilo dokázat, že platonovovské typy se od gogolovských značně odlišují.

Bakalářská práce je zajímavým diskusním příspěvkem a zároveň polemikou s určitou částí ruské literární tradice. Takový přístup umožňuje zpochybnit řadu letitých klišé a potenciálně posunout literárněvědné uvažování v oblasti charakterologie o krůček dál. Na

druhou stranu je však pro zařazení práce do širší literárněvědné diskuse třeba vycházet z racionálněji pojaté argumentační základny. Zde bych uvítal, kdyby práce obsahovala některé scházející formální (do jisté míry akademické čili zároveň školní) prvky. Především, jak bylo řečeno výše, scházejí sami autoři; práce s jejich primárními texty i komentáři k nim. Jaký byl vztah Platonova k tradici gogolovského typu? Otázky může vyvolávat také způsob výběru sekundární textů, který je pro pojetí práce klíčový. Jak autorka došla ke korpusu textů hovořících o malém člověku, který je v práci vystaven kritickému posouzení? Proč byly vybrány právě tyto texty a ne texty jiné? Dále (s jedinou výjimkou) schází neruská sekundární literatura.

Z formálního hlediska je text práce přehledně strukturovaný, argumentačně srozumitelný. Práce je psána dobrou ruštinou, stylisticky může sice místy působit poněkud hovorově, ale to je součástí autorského stylu, který se v současné ruské literární vědě stále více prosazuje (viz kupříkladu styl studií v současných autoritativních časopisech typu NLO).

Kriticky vnímám práci se zdroji, které jsou ve valné většině citovány z internetu. Netvrdím, že by student nemohl využívat elektronické zdroje; ale v případě, že nejsou paginové, je jejich citování přinejmenším nepřesné a pro vědecké využití sporné. Je možné využívat databáze článků, které je uvedeno stránkování, ale v případě neoficiálně vystavených materiálů v nepaginované verzi je potřeba dát přednost papírové verzi, kterou lze nalézt v knihovně.

Závěrem:

Bakalářská práce je v českém kontextu pozoruhodným příspěvkem k diskusi o jedné z nejdůležitějších postav ruské literatury, jíž je takzvaný malý člověk. Autorka ke svému tématu přistoupila originálně, založila svou argumentaci na polemice s dosavadními postupy a dospěla k původním závěrům. Při určitém prohloubení argumentace by její výsledky byly zajímavé pro další literárněvědnou diskusi. Dílčí nedostatky práce přisuzuji na vrub tomu, že se jedná o bakalářskou práci, čili první vědeckou práci, kterou autorka napsala. Pevně doufám, že v budoucnu bude ve své práci pokračovat a pokusí se své názory dále prohloubit.

Předkládaná práce splňuje nároky kladené na FFUK na bakalářskou práci, doporučuji ji k obhajobě a navrhuji hodnocení výborně.

V Praze 9. června 2018

doc. PhDr. Hanuš Nykl, Ph.D.